

החברותא

החברותא בשאנן פנימי לחברים גליון מס 181

בס"ד ערשטיק פרי ראנה (פערטן) כ"ג אב תשס"ב

פפפפפ פפפפפ

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וכו' (י"א, כ"ז)... דהנה השי"ת משפיע לאדם איזה שפע טובה היינו חכמה או עשירות וכו'. וע"י ההשפעות הנ"ל אז מכיר אדם כח אלקותו יתברך ועושה ממנו כסא לשמו יתברך, דרך משל כשהקב"ה משפיע לאדם שפע העושר, ואם האדם נותן ללבו ומבין בדעתו שהוא כוודאי אינו ראוי להשפעה זו, והחסד שעושה עמו השי"ת, ואז עי"ז בא לידי בושא והכנעה ונותן שבת לשמו יתברך, ועושה עם השפעה זו מצות, מחלק צדקה וכיוצא כדי לעשות תענוג ונ"ר לבית"ש ואז נעשה השפעה כסא לאלקותו יתברך, כי ממשיך על השפעה זו כח וחיות אלקות שמכיר באמת כי אין זה כוחו ועוצם ידו רק ברכת ה' אשר חננו ועושה ממנו צדקה וכו'. וכו'. אבל אם האדם אינו משיג ע"י ההשפעה כח וחיות אלקות ואומר כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, ואז עושה השפעה הזו כסא לספ"א ח"ו ר"ל, ואז ממילא לא נתקיים אצלו ההשפעה ונעשה קללה וכו', וזה"ש ראה דהראיה של אדם הוא כמו דביקות - שע"י הכסא שאדם עושה כן הוא ממשיך עליו ברכה או קללה ח"ו - שאין השינוי בא מצדו יתברך זולת כפי הכסא שהאדם עושה....
(אהב ישראל)

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א, כ"ז) יש בחינות ברכה וקללה מצד שאין לו הדבקות בפנימיות התורה והמצות כי אם ע"י אשה מקושטת. כלומר שלומד בשביל איזה תכלית גשמי זה עצמו ברכה וקללה, שעצם הלימוד הוא ברכה, אבל מצד הכוונה החיצונית הוא נקרא קללה, א"כ הלימוד באופן נקרא ביחוד ברכה וקללה.
(תרי"ו עם ביאור מקור מים חיים)

ראה אנכי נותן לפניכם ברכה וקללה (י"א, כ"ז) דהנה באמת כל אשר יעבור ויחלוף על האדם בחיים חיותו בעוה"ז הן לטוב הן להיפוך ח"ו יש בכל דבר ברכה או קללה עד"ו אם השי"ת נותן לאיזה אדם עושר גדול ורב טוב, לפי הנראה לעינים הוא באמת ברכה, ואם אינו משיג אל לבו כי הכל נשפע מאתו יתברך בכל עת ורגע או עשירות כזו אינו בכלל ברכה רק הוא עושר שמור לבעליו לרעתו ר"ל. ועד"ו הוא ג"כ להיפוך, אם איזה אדם יורד מנכסיו ונעשה עני ח"ו או לפי הנראה הוא קללה, אך אם הוא נותן ללבו ומתבונן בפנימיות הדבר ושוקל בדעתו ואומר אולי זאת היא לטובתי? (מתוך אהב ישראל) **אתה** ובגד ובתך ועבדך ואמתך וכו' (י"ב, י"ה) כשרצונך להרגיש אור אמיתי שמחה תמידית והסתפקות בצרכים הנשמיים עליך להביט על עבדך ואמתך וכו' שהם קמנים ממך ואז ושמחת לפני ה' אלקיך בכל מה שיש לך כי תרגיש בהסתפקות.

ואמרת אכלה בשר (י"ב, כ') איתא בגמרא אהבה דוחקת הבשר (כ"ט טז) ר"ל אהבת ה' דוחקת ומזכרת את הבשר שהוא הגוף.
(לקסיס יקרים)

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון, כי פתוח תפתח את ירך לו וגו' (פ"ז, ח"ט) ר"ל אם תרצה לפתוח לך מן השמים תפתח אתה למטה לאביון, ואמר את ירך שלא תמתין עד יפתח הדל ידו לקבל כי אם תפתח לו ירך תחילה כי אז בראותו רצונך הטוב לא יבוש.

כי פתוח תפתח את ירך לו (פ"ז, ח) איתא בשם הבעש"ט, המבזבז אל יבזבו יותר מחומש (כתובת כ) היינו מי שסובר שבזבז את עצמו, אבל מי שנכון בסוד שהשי"ת יתן ויחזור ויתן ולא ירע לבבו בתתו צדקותיו הוא יכול ליתן מה שירצה.
(מעשה יחיאל)

כי פתוח תפתח את ירך לו (פ"ז, ח) שמעתי אומרים מאיש אלקי מוה"ר ישראל בעל שם נ"ע רכל המצוות שאדם עושה עם פניות מוטב היה שלא לעשותו כלל, אבל צדקה אף שאינה מהמובחר כעושה לשמה מ"מ עושה מצוה שמחיה נפש האביון.

פתוח תפתח את ירך והעבט תעביטנו (פ"ז, ח) יש כאן שני דברים פתוח תפתח את ירך בלי שהיות ובריקות כשזקוק למזון, אבל אם מדובר כדי מחסורו אשר יחסר לו ולא מזון או תוכל ליקח ממנו עובס בהלואה ולחקור מה מצבו.
(משך חכמה)

צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת וכו' (פ"ז, כ') נראה כי ביראה מצדיק מעשיו וזה צדק, גם שמפשפש במעשיו ובטובותיו יתברך וחוזר בתשובה ונעשה שפל בעיניו הוא עונה וזה צדק עליון ועי"ז תחיה כי מענה בא חכמה כמ"ש והחכמה מאין תמצא וכו'.

וראית סוס ורכב עם רב ממך. (כ', א') אם עצום וחזק הוא אויבך שיש לו סוס ורכב ועם רב הרי ממך הוא שאתה הוא האשם בכך בגלל העבדות שבידך.

(מפי השמעה)

שיחת הרא"ש ס'ן תשכ"ח, נכתב ע"י הר"ם כפ' רבנן.

השפלות האמיתי

מיד רואה בביויונות שנגרם לשמעון כבעיה שלו, העובדא שהוא זה אשר דחה את שמעון בקללות ובגדופים. לוי אינו מנסה כלל להטיל את האשמה על ראובן המלשין באמרו: הלא ראובן אינו אלא סיבה מהמסובב, כמו שאמרו חז"ל: מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב, ואם הייתי ברמה של זכות לא היה מצליח ראובן לשכנע אותי שאכן שמעון רמאי ובליעל. ולא הייתי מגיע למצב שפל כזה להוסיף מלח לפצע הפתוח והכאוב של שמעון. לוי ממשיך ליסר את עצמו ביסורי מצפון על שגרם לשמעון עגמת נפש, ולא נותן מנוח לנפשו למרות הנתניה ההגונה שנתן למחרת ולמרות בקשת ההתנצלות שהתנצל בפני שמעון.

הרא"ש סיכם ואמר: הצדיק לוי שנתן למחרת את הנתניה ההגונה, אינו מרגיש שאכן הוא זה שנתן את הנתניה. הלא אמש התגלה קלוני ושפלותי, כך שנתיתו בא מתוך שברון הלב ומתוך תחושה שאין הוא הנותן, וכי כל נתינתו בא ממציאות הרחמים של הקב"ה. נמצא שלמרות שנתן נתניה הגונה עדיין נמצא בפחד מהכשלון ומההרגשה שזקוק לרחמי שמים על כל רגע ורגע, כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ואם אין הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. (סוכה י"ב) ואם לוי רשע הרגשה הפוכה יש לו במעשה הני"ל. בודאי מצדיק את עצמו ומאשים את ראובן בזה שדחה בקללות ובגידופין את שמעון העני. ללוי יש הוכחה ברורה לצדקת מעשיו: הלא לאחר שיהודה גילה את דעתו שאכן מדובר בעני מרוד, הייתי מוכן לתמוך בו ביד נדיבה, ואף לבקש התנצלותי בפניו. הרי בכך שאני הבעל חסד הגדול ביותר. לוי ממשיך

שפלות הוא ענין חשוב ביותר בחובת האדם בעולמו. אמנם להיות שפל זה לא דבר פשוט, אפשר לחשוב שאכן נמצא בשפלות אמיתית ולמעשה יתכן שכל שפלותו אינו אלא חלק מהגאווה המסריחה שלו. השפלות האמיתית נבדקת כאשר יש מקום להאשים את עצמו ויש מקום להאשים את הזולת או השפל האמיתי מאשים את עצמו ומי שעובד ברשעותו מאשים את הזולת. דוגמא לשפלות של הצדיק. ראובן הלשין בפני העשיר לוי ששמעון עושה את עצמו לעני ולמעשה יש לו הרבה כסף. כשבא שמעון ללוי לבקש ממנו תרומה, לוי דחה אותו בקללות ובגדופים. שמעון עזב את ביתו של לוי בבושת פנים לא רק שלא קבל ממנו כל עזרה מלוי, אף הוסיף לו מנה אפים של קללות וגדופין. למחרת פגש לוי העשיר את ידידו יהודה. ויהודה סיפר לו לפי תומו שיש בעיר איזה עני מרוד ביש מול אשר בתר עניא אולי עניותא, (עניות רודפת עניות) מצוקה רודפת מצוקה. ואפילו לעזרה המינימלית מה שניתן לעזור לו אינו מגיע. לאחר בירור קטן נודע ללוי שהעני שעליו מדבר יהודה הוא אותו עני שאמש דחה אותו בבושת פנים. מובן שמיד שלח לוי לקרא לשמעון נתן לו מתנה הגונה וביקש התנצלותו על העגמת נפש שגרם לו אמש בשעה שדחה אותו בקללות וגדופים. שמעון קבל את ההתנצלות ואת מתנת היד ההגונה ונפרד ממנו בשלום.

הרא"ש פנה אלינו ושאל: ואם זאגט איר ווער איז דער שולדיקער ראובן צו לוי? (מה אתם אומרים מי האשם - בבושת פנים שנגרם לשמעון - ראובן או לוי?) אם לוי צדיק אזי

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

181
א

המשך מפני קודש

המוטעה הוא בנכונות להתבטל אל מסובב הסיבות. השפל באמת קולט בכל עת ומבין שאין לו כל ערך עצמי וכל הטוב שעושה אינו אלא בכח רחמיו יתברך, כמ"ש: לולא ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי (תהלים צ"ד). ולכן פתוח כאלם לקבל כל מיני הערות ובקורת הבאים לתקן את נפש האדם, כך שבסוף זוכה לדרגת צדיק אף שהוא בעצמו אינו מבחין בכך כי הוא ממשיך בהכרת השפלות האמיתית שבו.

אמנם השפל המוטעה אוחז בקרנות המזבח של ה"איני" ואפילו שמרגיש בשפלותו בזה שהראו לו בעליל איך שנכשל בכל מיני כשלונות. ושיהיה חייב להודות שאכן נכשל. בכל זאת מרשעותו לא יצא. כי הכרת השפלות אינה אלא למראית עין. הרשע הזה יודע היטב שאם לא יודה על כשלונו לא יניחו אותו לנפשו, וימשיכו "לשגע" אותו ולהוכיח שאכן הוא זה שנכשל בגדול, ע"כ מעדיף להודות מעצמו. העיקר שהאחרים יפסיקו להתלונן עליו. האם זאת תקרא שפלות?

נתאר לעצמנו איך שאנשים מסוגלים לרמות את האחרים מדברים על שפלות מוטעה. השפל הם בגאווה מסריחה. האדם עשה מעשים מגונים וכדי להציל את עצמו מהבושה שמא השני יפרסם זאת ברבים. מפרסם בעצמו את מעשיו ברבים בצורה מעודנת, ומלביש עליו לבוש של צדיק המוכן להתוודות על מעשיו הרעים שעשה. ובכך יבקש שכר של צדיק יסוד עולם. כי הרי מי שמספר על עצמו שהוא חוטא הרי הוא עובד ה' באמת שמכיר בשפלותו. אבל באמת אין לך בעל גאווה גדול מזו. כי במקום להיות שפל באמת על זה שנכשל הוא מוסיף גאווה על גאותו, באמרו הייתי יכול להתחמק מלהאשים את

להתרברב במעשי החסד הגדולים שלו ואומר: תתארו בעצמכם מה גודל מדת החסד שלי, הייתי יכול לדחות את יהודה ולומר לו שכל דברין שקר וכזב הלא אמש קבלתי עדות מראובן ששמעון רמאי ועושה את עצמו לעני ולמעשה יש לו הרבה כסף. ואני הסכמתי להטות אוון לסיפור של יהודה על שמעון.

הרא"ש סיכם חלק זה ואמר: הרשע לוי אינו לוקח שום אחריות על עצמו בקללות ובגדופין, ואדרבה מעמיד פני צדיק ושואף שיתפרסם ברבים מעשי החסד הגדולים שעושה. הרא"ש הוסיף ואמר: שאם היה משהו מטיח בפני לוי דברי מוסר ותוכחה על המעשה הנבזות שעשה אמש לשמעון, היה לוי עומד בפני שני מצבים או שהיה מתעקש להוכיח צדקתו ולהמשיך להאשים את ראובן המלשין. ואם היה המוכיח דוחק אותו אל הקיר היה לוי מוכן להתאבד ולא להיות מוכן לקחת חלק בבקורת עצמית על העגמת נפש שנגרם לשמעון.

לפי הדוגמאות שהבאנו ניתן יהיה להבחין בין שפלות אמיתית לשפלות מוטעה. השפל באמת לא יורוק אשמתו אל הזולת אף אם יהיה לכאורה מוצדק, אלא מרגיש שפלותו מתוך רקב עצמותיו שהוא אפס אפסים אין בו ממש. לעומת זאת השפל המוטעה יכול לדבר על שפלות בפה מלא ובלשון רחבה, אך כאשר בא במבחן המציאות אינו מסוגל לקחת חלק באשמה עצמית ויחפש חיפוש אחר חיפוש את מי להאשים, וכאשר ימצא איזה גורם כל שהוא שניתן יהיה להטיל האשמה עליו יעשה זאת בשמחה. כי מוכן יותר להתאבד מאשר להאשים את עצמו.

המבחן בין השפל באמת לבין השפל

שיחת קודש ממו"ר הרא"ש שליט"א

181
ד

המשך מהפ' קידוש

עצמי ובכל זאת אני מאשים את עצמי. ובאמת בתוך תוכי אינו מוכן לקבל על עצמו שום בקורת. ואפילו כשיעשה את המעשים הגרועים ביותר ימצא את הדרך איך להטיל את האשמה על הזולת ולהיות צדיק בעיניו. נמצא לפי זה מי שמוכן לבקר את עצמו ולהאשים את עצמו הרי הוא שפל באמת, אבל מי שאינו מוכן לבקר את עצמו ומנסה להאשים את הזולת אזי אף אם מדבר על שפלות אין זה אלא שפלות מוטעה. וימות בכשלונו אם לא יתפוס את עצמו בזמן הנכון. ואיך ניתן לתפוס את עצמו? על האדם להטות אוזן להשגחה הפרטית של הרבש"ע, ומה היא ההשגחה הפרטית? פחד!

הרא"ש הרחיב את הדבור בהסברת ההגדרה פחד ואמר: הקב"ה הכניס בעולם פחד. כאשר האדם קולט את הפחד הוא בא לידי שפלות. כי מיד רואה שהוא בעצמו אינו כלום כולו נמוח. השפלות מתורגם אצל

האדם כרשעות. האדם רואה את עצמו בכל מיני בקורות. הפחד דוחק אותו לשפלות להכיר בתכונותיו הקשות עד שרואה את עצמו כרשע בפני המקום, וכשרואה את עצמו כרשע מיד נכנע בפני השי"ת. וזועק לפניו בפחד הנורא שיש לו ואז הוא מגיע לשפלות האמיתי. אבל השפל המוטעה - המדומה אינו מסוגל לראות את עצמו כרשע אפילו רגע אחד לכן כשבא עליו הפחד אינו יכול להכנס לשפלות האמיתית. וממילא מעדיף למות מאשר לומר על עצמו שהוא רשע אפילו לרגע אחד.

וזהו מה שכתוב: אשרי אדם מפחד תמיד (משלי כ"ח) מאשר האדם שמוכן לעמוד מול הפחד לינלו בהכרת השפלות אף שהוא מתורגם אצלו כרשעות, כי הפחד והשפלות מקרבו אל השי"ת להיות נכנע ולזכות להשראת הנפש האמיתי ולהשגחה הפרטית לטוב לו בזה ובבא.

שהשמחה במעונם

מורנו הרא"ש שליט"א לנישואי הנינה
הר"ר שמואל קלירס ומשפ' לנישואי הנכדה
הר"ר משה קלירס ומשפ' לנישואי הבת
הר"ר גדליה סגל ומשפ' להולדת הנינה
הר"ר בנימין זאב סגל ומשפ' להולדת הנכדה
הר"ר נחמיה סגל ומשפ' להולדת הבת
הר"ר צבי מנחם ראנד ומשפ' להולדת הנכדה
הר"ר שלמה מן ומשפ' לנישואי הבן
הר"ר לוי רבינוביץ לנישואי הנכד
הר"ר שלום נגר לנישואי
הר"ר צבי גולדנברג ומשפ' להולדת הבן

י"ל ע"י

מערכת דברותא
דח שני 3

02 - 5829688 ☎

פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080

ירושלים 91050